

EZER ÉVES MÚLTUNK A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS AZ IGAZSÁG VÉDELMEBEN

A szervezeti hagyományok építése és ápolása jegyében készült el – a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának gondozásában – az Ezer éves múltunk című kiadvány, mely a büntetés-végrehajtás magyarországi írott, épített és tárgyi eszközeinek bemutatásával idézi fel a hazai büntetés-végrehajtás történetének kiemelkedő eseményeit. A Szent Adorjánhoz – a büntetés-végrehajtás védőszentjéhez – kapcsolódó kutatás néhány emlékét megjelenítve rámutat a büntetés-végrehajtási tevékenység társadalmi jelentőségére, a büntetés-végrehajtási jog megújulási képességére, a társadalmi elvárások teljesülésére.

A Büntetés-végrehajtási Szervezet kiemelt figyelmet fordít a Szent István királyunk óta meghatározó szerepet betöltő törvénykezés, jogalkotás és jogalkalmazás szellemi és tárgyi emlékeinek megőrzésére, hagyományainak átörökítésére, a szervezeti identitás és kultúra megerősítésére.

Célunk volt a büntetés-végrehajtási munka szakszerű, mindenki számára érthető bemutatása olyan kommunikációs eszközzel, amely alkalmas tevékenységünk társadalmi megítélésének javítására.

A kiadvány felidézi a múltat, bemutatja a jelent, és a jövő elemeinek, illetve szimbólumainak kiválasztásával mutat rá a folytonosságra. Ennek szellemében választott jelmondatot, alakította ki új arculatát a Büntetés-végrehajtási Szervezet.

1. ábra: Bv. fotó

Szent Adorján

Adorján katonatiszt volt Nikodémiában, Galerius császár (293-311) és társuralkodója, Maximianus (286-305) idejében. Maximianus császár főhivatalnok, Adorján a keresztényüldözés során megtért, hitéért mártírhalált halt. Magyarországon a személyéhez köthető első emlékek 850 körülre datálhatóak, amikor Pribina szláv fejedelem bazilikát építtetett a tiszteletére Mosaburgban (később Zalavár község). Hazánkban Szent Adorjánt a legkorábbi templom védőszentek között tisztelik.

Az időszámításunk előtti III-IV. században börtönbüntetéssel és különös kínzásokkal sújtották a keresztényeket hitük miatt. A börtönben raboskodókkal hit- és sorsközösséget vállaló katonatisztek is börtönbe vetettek.

Adorján és bebörtönzött társainak állhatatosságát látva a császár olyan haragra gyúlt, hogy üllőt hozatott, amin a börtönbe vetett és megkínzott keresztények lábfejét összetörhették, lábukat levághatták. Adorján kezét is levágta, így mutatva meg hitének erejét.

A vértanúságot szenvedettek testét a császár parancsa értelmében máglyán kellett elégetni, azonban csoda történt és máglyagyújtás közben elkezdett esni az eső, így a tűz kialudt. Adorján felesége, Natália a máglyán fekvő Adorján jobb karját elrejtve elmenekült. Az ereklyévé alakult kart később Konstantinápolyba, majd Rómába szállították a keresztények.

Már a korai kereszténység kialakulásának elején megjelentek a vallási közösség életében azok a példaképek, előljárók, akik maguk is az akkori haderőben teljesítettek szolgálatot. Kultuszukban olyan hagyományos értékek testesültek meg, mint a bátorság, a hit és az önfeláldozás. Ezek a szentek legtöbbször vértanúkká váltak, keresztény hitük megvallásával szembe kerültek koruk társadalmával, politikai vezetésével, hitükhöz való ragaszkodásuk miatt az első évszázadokban mártírhalált haltak. Elmondható, hogy a korai keresztény közösségek számára mártírhalált halt – később szentként tisztelt – példaképek kultikus tisztelete könnyen kiépült. Életük, tanításuk vagy írásos utasításaik hozzájárultak egy bizonyos követendő etikai rend kialakulásához a haderőn belül. A katonai védőszentek, katonaszentek kultusza a történelemben az aktuális társadalmi, politikai elvárásoknak, valamint az egyes haderők igényeinek megfelelően formálódott. Például Szent Borbála a harangöntők védőszentje, mivel azonban a harangöntők készítették és kezelték kezdetben az ágyúkat, így a tüzérek védőszentje is ő lett. Az idők során igény fogalmazódott meg a különböző fegyveres szervek részéről, hogy az általuk példaképnek és védőszentnek tartott katonaszent kultusza a szervezet integráns része legyen. A Belügyminisztérium irányítása alá tartozó rendészeti szervek védőszentjei:

2. ábra¹

1 de.wikipedia.org/wiki/Adrianus_von_Nikomedien#/media/File:St_adrianus.jpg (2018.06.20.)

Szent György a rendőrség védőszentje, Szent Flórián a tűzoltók védőszentje és Szent Adorján a büntetés-végrehajtási dolgozók védőszentje.

Szent Adorján magyarországi tisztelete

A régészeti és levéltári tudományos kutatások eredményeit összevetve megállapítható, hogy Szent Adorján magyarországi kultusza a IX. században alakult ki. Pribina szláv fejedelem Zalaváron kezdte meg uralmi centrumának kiépítését, közigazgatási és egyházi központot hozott létre, latin nevén Mosaburgot. A kultusz legjelentősebb helyszíne Zalavár (Mosaburg), ahol 850 körül bazilika építésébe kezdtek, melyet maga a salzburgi érsek szentelt fel. A Karoling-kori szentélykörüljárós, gyűrűs-kriptás bazilika alapjait a 850-es években rakták le. A 870-es években már felszentelt templomról vannak írásos emlékeink. A templom 50 méter hosszú, 25 méter széles volt. A szentély körül félkörívben föld alá süllyesztett folyosó futott végig, amelyeket az oldalhajókból lehetett megközelíteni és ahonnan három kápolna nyílt.

A kutatások bizonyossága alapján a templom a X. században elpusztult, azonban 1019 körül annak köveiből ismét templomot emeltek a közelben. Szent István királyunk rendeleteiben erősítette meg a keresztény vallást, ebben az időben rendelkezett a templomok építéséről. A zalai környék vallási központja ismét Zalavár, a település felszentelt templomának védőszentje pedig Szent Adorján lett. A törökvész idején – mint olyan sok más ilyen jellegű építményt – erődítménnyé alakították át. Az erődítmény a török támadásokat sikeresen visszaverte, azonban I. Lipót német-római császár 1702-ben felrobbantatta. A romokat és épületmaradványokat ma erdő borítja, a terület régészeti feltárása újabb információkkal és emlékekkel gazdagíthatja a történelmi ismereteinket.

Szent Adorján Érdemjel

Az 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szabályozta, hogy a Büntetés-végrehajtási Szervezet napja szeptember 8-a legyen, ezt nevezzük Adorján napjának. Szent Adorjánnak, a Büntetés-végrehajtási Szervezet védőszentjének tisztelete 1000 éves múltra nyúlik vissza Magyarországon.

A 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelet a belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló rendelet alapján:

„17. § (1) * A Szent Adorján Érdemjel a büntetés-végrehajtási szervezet állományában dolgozó, munkájukat huzamos időn keresztül kiválóan végző, a közösség elé példaképpül állítható hivatásos szolgálati, kormánytisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban, valamint munkaviszonyban állók elismerésére, valamint a büntetés-végrehajtás munkáját segítő személyek elismerésére adományozható, évente összesen 10 fő részére.”

3. ábra: Bv. fotó

A Szent Adorján Millenniumi Év (1019-2019) program előkészítése

A zalavári Szent Adorján Bazilika alapításának ezer éves évfordulója és Szent Adorján tisztelete alkalmából a Büntetés-végrehajtás Szervezete egész évre szóló programozattal készül.

Az év során számtalan megemlékezés, ünnepség, tudományos konferencia, szakmai vetélkedő, sportverseny kerül megrendezésre, melyek célja a Büntetés-végrehajtási Szervezet egységességének és öntudatának, szervezeti kultúrájának erősítése.

A Szent Adorján Millenniumi (1019-2019) év alkalmat adhat, hogy a szervezeti kultúránkra, hagyományainkra alapozva ismerhesse meg a társadalom szervezetünk tevékenységeit, munkatársaink magas színvonalon végzett munkáját, szolgálatát az igazság védelmében.

Az Ezer éves múltunk című kiadvány magyar és angol nyelven megrendelhető a Duna-Mix Kft.-től közvetlenül, illetve letölthető a bv.gov.hu/kiadvanyaink oldalról.

Felhasznált irodalom

- Bácsatyai Dániel (2016): A magyar kalandozó hadjáratok latin nyelvű kútfői, PhD értekezés
- Csintalan János – Hajdú Miklós – Lőrincz József – Mihály Attila (2005): A királyi törvényháztól a fegyház és börtönig – A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön centenáriumi évkönyve 1905-2005
- Lőrincz József (2011): Emlékkönyv a Győr-Moson-Sopron megyei büntetés-végrehajtási intézet fennállásának 125. évfordulójára
- Lőrincz József (szerk.) (2014): A vármegyei fogháztól az országos börtönig – a szombathelyi büntetés-végrehajtási intézet 125 éves krónikája
- Mező András (1996): A templomcím a magyar helységnevekben (11-15. század)
- Molnár András (szerk.) (1996): Zala megye történelmi olvasókönyve
- Németh Éva – Szijártó József (szerk.) (2008): A Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 1858-2008
- Ritoók Ágnes (2008): Zalavár-Vársziget Árpád-kori „tornya”, Zalai Múzeum 17
- Szöke Miklós Béla (2014): A Karoling-kor a Kárpát-medencében
- Tóth Endre (1999): Szent Adorján és Zalavár, Századok 133, 3-40.